

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conferenceสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น
Conditions and Extension Needs of Native Chickens Farmer in Phon District, Khon Kaen Provinceศุภฤกษ์ ชัยปรัชญาวงศ์ (Supareak Chaipatchayawong)¹ จินดา ขลิบทอง (Jinda K hlibtong)²เฉลิมศักดิ์ ตุ่มหิรัญ (Chalemsak Toomhirun)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง (2) สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร (3) ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง (4) ความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง (5) ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น จำนวน 3,169 รายขนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 7 กลุ่มตัวอย่างในวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 192 รายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับโดยการกำหนดจากค่าน้ำหนักเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรร้อยละ 70.83 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.54 ปี ร้อยละ 51.56 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร ประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เฉลี่ย 15.21 ปี เกษตรกรร้อยละ 71.90 ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ สื่อนครวเรือนมีโทรทัศน์ สื่อนชุมชนส่วนมากมีหอกระจายข่าว ส่วนมากรับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เกษตรกรทั้งหมดใช้เงินทุนตัวเอง มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 4.40 คน เกือบทั้งหมดใช้ที่ดินของตัวเองในการเลี้ยงไก่ (2) เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม รูปแบบการเลี้ยงเป็นแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย แหล่งสายพันธุ์ส่วนมากเพาะขยายพันธุ์ขึ้นเอง สายพันธุ์ที่เลี้ยงเป็นไก่สายพันธุ์ไทย ขนาดพื้นที่เลี้ยงไก่เฉลี่ยอยู่ที่ 1.12 ไร่ จำนวนไก่ที่เลี้ยงเฉลี่ยอยู่ที่ 78 ตัว จำนวนไก่พ่อพันธุ์เฉลี่ยอยู่ที่ 4 ตัว จำนวนไก่แม่พันธุ์เฉลี่ยอยู่ที่ 11 ตัว ใช้พ่อพันธุ์ตัวเดิมผสมเฉลี่ย 3.60 ปี รายได้จากการเลี้ยงไก่ต่อเดือนรวมเฉลี่ย 2,748.44 บาท รายจ่ายในการเลี้ยงไก่ต่อเดือน เฉลี่ยอยู่ที่ 1,428.54 บาท (3) เกษตรกรมีปัญหา เรื่องโรคและการป้องกันรักษาอยู่ในระดับมากรองลงมาคือเรื่องการสุขาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง (4) เกษตรกรมีระดับความต้องการการส่งเสริมด้านความรู้ในการเลี้ยงไก่อยู่ในระดับมาก ได้แก่เรื่องโรคและการป้องกันรักษา การสุขาภิบาล อาหารและการให้อาหาร การคัดเลือกและปรับปรุงสายพันธุ์ ด้านพันธุ์ไก่ โรงเรือนและอุปกรณ์ ตามลำดับ เกษตรกรต้องการการส่งเสริมผ่านสื่อช่องทางอยู่ในระดับ มาก ได้แก่สื่อบุคคลราชการ สื่อสิ่งพิมพ์คู่มือสื่อโทรทัศน์ ระดับปานกลาง ได้แก่สื่อแผ่นพับ สื่อบุคคลเอกชน สื่อบุคคลจากสถานศึกษา สื่อวิทยุ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อวีดิทัศน์ สื่อโปสเตอร์เกษตรกรต้องการวิธีการส่งเสริม อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การบรรยาย การทดลองเลี้ยง การทัศนศึกษา ตามลำดับ (5) เกษตรกรมีข้อเสนอแนะ 4 ประเด็น คือ ด้านการเลี้ยงไก่อยาก ให้เจ้าหน้าที่เข้าแนะนำวิธีการเลี้ยงให้มีอัตราการรอดที่สูงขึ้น การสนับสนุน อยากได้การสนับสนุนไก่สายพันธุ์ดี ปัจจัยการในผลิตเวชภัณฑ์ การส่งเสริมอยากให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง และ การตลาด อยากให้มีการส่งเสริมเรื่องการเพิ่มมูลค่าไก่พื้นเมือง

คำสำคัญ สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองและความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร จังหวัดขอนแก่น

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช supareak@hotmail.com² รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช arkjin@hotmail.com³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช artoom@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

Abstract

The purposes of this research were to study (1) social-economic circumstance of native chickens farmers (2) general raising conditions of native chickens farmers (3) problems of native chickens farmers (4) agricultural extension needs of native chickens farmers (5) suggestion of native chickens farmers. Population in this study was a number of 3,169 native chickens farmers in Phon District of KhonKaen Province. Size of sample group identified with error tolerance of not more than 7%. Therefore, 192 farmers were selected as sample group. Structured interview form was the research tool. Statistics used were frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, standard deviation and ranking by identification from weighted average. Research findings: (1) 70.83% of native chickens farmers were male. Their average age was 51.54 years. 51.56% finished primary education level. Mostly were members of agricultural group/institute. Their average experience in raising native chickens was 15.21 years. 71.90% of native chicken farmer had never participated in raising chickens training. They had televisions as household media. Mainly, community media was news tower. Most of them learned updated information from government officials. All farmers spent out of their personal fund. The average number of household labor was 4.40 persons. Almost all of them used their own land in raising the native chickens. (2) Raising native chickens was not their main occupation. Raising system was semi-confinement. Source of breeds; breeding was mostly conducted by farmers. Chicken was Thai breed. The average area for raising chicken was 1.12 rai. The average number of raised chicken was 78 heads. The average number of breeding cock was 4 heads and breeding hen was 11 heads. The average breeding length by the same breeding cock was 3.60 years. The average income from raising chickens was 2,748.44 baht/month. The average cost in raising chickens was 1,428.54 baht/month. (3) Farmers had disease, protection and care problems. high level middle level sanitary. (4) Farmers' extension needs; relevant knowledge in chickens raising was rated at high level, such as disease, protection and care, sanitary, feed and feeding, selection and improvement of breeds, chicken breeds, poultry house and equipment respectively. Besides, farmers needed extension via media channel at high level i.e. official individuals, printed materials and television. While their needs at middle level comprised brochure, private individuals, individuals from educational institute, radio, internet, video, posters. Their need at high level included workshop, demonstration, lectures, raising practice and study visit respectively. (5) Farmers proposed 4 suggestions namely chicken raising, agricultural extension introduce a good native chicken raising style, support good breed native chicken and equipment medicine treatment, Continuous action extension as well as marketing Adding value

Keywords: Conditions and extension needs of native chickens farmer, Khon Kaen Province

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

บทนำ

ไก่พื้นเมืองตามประวัติศาสตร์มีรายงานว่าเป็นไก่ที่มีต้นกำเนิดมาจากไก่ป่าในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะ ในแถบประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย มาเลเซียและจีนตอนใต้ ซึ่งมนุษย์ได้นำมาเป็นสัตว์เลี้ยงเมื่อประมาณ 3,000 ปีก่อน หลังจากที่มีมนุษย์นำไก่มาเลี้ยง ไก่และมนุษย์ก็ดำรงชีวิตแบบพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไก่อาศัยการเลี้ยงดูและการป้องกันอันตรายจากมนุษย์ ในขณะที่มนุษย์อาศัยไก่และไข่เป็นอาหาร ปัจจุบันไก่พื้นเมืองมีหลากหลายสายพันธุ์ เช่น ไก่แจ้ ไก่อยู่ ไก่ตะเภา ไก่ดำ ไก่เบตง และไก่กลายพันธุ์ ส่วนใหญ่ไก่พื้นเมืองที่เกษตรกรเลี้ยงจะเป็นสายพันธุ์ไก่อยู่หรือไก่ชน เหตุที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงไก่พื้นเมืองพันธุ์ไก่ชน เพราะไก่ชนมีรูปร่างโครงสร้างของร่างกายที่ใหญ่แม่พันธุ์ให้ไข่ดก เลี้ยงลูกเก่ง สืบเนื่องจากผู้เลี้ยงได้มีการคัดเลือกไก่ลักษณะดีเด่นไว้อย่างต่อเนื่องนับร้อยปีมาแล้ว

การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรไทยโดยส่วนมาก จะเป็นอาชีพเสริมจากการเพาะปลูกซึ่งมีข้าวและพืชไร่พืชสวนเป็นหลัก โดยอาศัยเศษอาหาร เศษเมล็ดพันธุ์ที่ร่วงหล่น ไล่เดือนและแมลงบางชนิดเป็นอาหาร แรงงานที่ใช้ในการเลี้ยงก็ได้จากคนในครอบครัว ไก่ที่นิยมเลี้ยงในชนบทมักจะเป็นไก่พื้นเมือง การเลี้ยงไม่ต้องใช้ต้นทุนมากนัก ในวิถีชีวิตของคนไทยนั้นนิยมเลี้ยงไก่ไว้เพื่อเป็นอาหารเป็นหลัก ชาวบ้านไม่นิยมนำไข่มาบริโภค แต่จะให้แม่ไก่ฟักแล้วเลี้ยงลูกจนโต เพื่อนำมาบริโภคในวาระหรือในโอกาสที่สำคัญ ส่วนตัวที่มีลักษณะดีเหมาะที่จะเป็นไก่ชน จะเก็บเอาไว้เลี้ยงชน ดูแลเอาใจใส่อย่างดี เพราะไก่ชนที่มีชั้นเชิงการชนที่เก่งกาจ จะสร้างชื่อเสียงและความภาคภูมิใจให้กับเจ้าของ และยังสามารพเพิ่มมูลค่าในตัวเองได้มากกว่าไก่ทั่วๆ ไปอีกหลายเท่าตัว นอกจากประโยชน์จากตัวไก่โดยตรงแล้ว ไก่พื้นเมืองยังก่อให้เกิดการสร้างรายได้ในภาคส่วนอาชีพอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงไก่ เช่น การผลิตอาหารหรือยาบำรุง ยารักษาโรค เครื่องจักสานจำพวกส้อม ตะกร้า กล้องใส่ไก่ มุ้ง พรหมปูนอน เป็นต้น ที่จะนำมาซึ่งการสร้างงานและกระจายรายได้ให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรง

อย่างไรก็ตาม การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรยังมักประสบปัญหาและอุปสรรคมากมายทั้งด้านการผลิตและการตลาด สำหรับปัญหาอุปสรรคที่พบในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เช่น ปัญหาด้านโรคระบาดในไก่พื้นเมือง ปัญหาเรื่องการจัดการฟาร์ม ปัญหาด้านต้นทุนค่าอาหารที่มีราคาสูงขึ้น ปัญหาด้านการปรับปรุงพันธุ์ไก่พื้นเมือง รวมไปถึงเรื่องการเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้และการส่งเสริมที่ครอบคลุมทั่วถึง ตรงตามความต้องการของเกษตรกร ซึ่งจากปัญหาข้างต้นเหล่านี้เป็นผลทำให้จำนวนไก่พื้นเมืองมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด และเกษตรกรส่วนใหญ่ยังเลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริมภายในครัวเรือน มีจำนวนไก่ในแต่ละครัวเรือนอยู่ไม่มาก และปล่อยไก่ให้อยู่กันตามธรรมชาติ เผชิญความเสี่ยงต่างๆข้างต้น ก่อให้เกิดการสูญเสียและผลผลิตที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่คาดหวังไว้

ดังนั้นจากประเด็นปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาถึงสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในอำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้ได้ทราบและเป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่ศึกษา และนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนกำหนดยุทธศาสตร์ในการเพิ่มศักยภาพของเกษตรกรในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้ประสบความสำเร็จ และสามารถพัฒนาเป็นอาชีพหลักได้ต่อไปในอนาคต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง
2. เพื่อศึกษาสภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง
4. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง
5. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่เกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองในอำเภอลพบุรี จังหวัดลพบุรี ใน 12 ตำบล จำนวน 3,169 รายขนาดกลุ่มตัวอย่างกำหนดความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้นได้ไม่เกินร้อยละ 7 กลุ่มตัวอย่างในวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 192 รายเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และการจัดอันดับโดยการกำหนดจากค่าน้ำหนักเฉลี่ย 1.00-1.80 = น้อยมาก 1.81-2.60 = น้อย 2.61-3.40 = ปานกลาง 3.41-4.20 = มาก และ 4.21-5.00 = มากที่สุด

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.54 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เกษตรกรส่วนมากร้อยละ 64.85 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร เกษตรกรส่วนน้อยร้อยละ 2.60 มีตำแหน่งทางสังคม มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เฉลี่ย 15.21 ปี เกษตรกรร้อยละ 71.90 ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ สือในครัวเรือนร้อยละ 98.40 มีโทรทัศน์ สือในชุมชนส่วนมากมีหอกระจายข่าว ส่วนมากรับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ รองลงมาเป็นโทรทัศน์ และวิทยุเกษตรกรทั้งหมดใช้เงินทุนตัวเอง มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 4.40 คน เกือบทั้งหมดใช้ที่ดินของตัวเองในการเลี้ยงไก่

2. สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงเป็นอาชีพเสริม มีวัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยงเพื่อบริโภค รองลงมาเพื่อขายเป็นไก่เนื้อ รูปแบบการเลี้ยงส่วนใหญ่เป็นแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย แหล่งสายพันธุ์ส่วนมากเพาะขยายพันธุ์ขึ้นเอง สายพันธุ์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นไก่พันธุ์ไทย ขนาดพื้นที่เลี้ยงไก่เฉลี่ยอยู่ที่ 1.12 ไร่ จำนวนไก่ที่เลี้ยงเฉลี่ยอยู่ที่ 77.98 ตัว จำนวนไก่พ่อแม่พันธุ์ของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ที่ 3.96 ตัว จำนวนไก่แม่พันธุ์ของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ที่ 11.23 ตัว ใช้พ่อแม่พันธุ์ตัวเดิมผสมเฉลี่ย 3.60 ปี รายได้จากการเลี้ยงไก่ (ต่อเดือน) รวมเฉลี่ย 2,748.44 บาท แบ่งเป็น จากการขายไก่เนื้อเฉลี่ยอยู่ที่ 1,776.84 บาท จากการขายเป็นไก่พันธุ์เพื่อเลี้ยงต่อเฉลี่ยอยู่ที่ 1,389.86 บาท รายจ่ายในการเลี้ยงไก่(ต่อเดือน) เฉลี่ยอยู่ที่ 1,428.54 บาท แบ่งเป็น ค่าพันธุ์ไก่เฉลี่ยอยู่ที่ 638.03 บาท ค่าโรงเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 711.76 บาท ค่าอุปกรณ์ในการเลี้ยงเฉลี่ยอยู่ที่ 416.44 บาท ค่าอาหารไก่เฉลี่ยอยู่ที่ 764.74บาท ค่ายาป้องกันและรักษาโรคเฉลี่ยอยู่ที่ 279.09 บาท การคัดเลือกสายพันธุ์ เกษตรกรทั้งหมดมีการปฏิบัติ ในระดับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

มากที่สุด โดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้ มีการคัดพ่อแม่พันธุ์ก่อนผสม มีการคัดแม่พันธุ์อายุมากให้ผลผลิตน้อยออก มีการคัดแม่พันธุ์ที่เลี้ยงลูกเก่งไว้ คัดเลือกพ่อแม่พันธุ์ที่มีการเจริญเติบโตดีไว้ทำพันธุ์ มีการคัดเลือกลูกไก่ที่มีลักษณะดีไว้เป็นพ่อแม่พันธุ์ทดแทน ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้ มีการสร้างโรงเรือน มีตาข่ายป้องกันแมลงรบกวน ตั้งอยู่ในบริเวณน้ำท่วมไม่ถึง ตั้งอยู่ห่างที่พักราคัย มีแหล่งน้ำสะอาดสำหรับสัตว์ห่างเสียงรบกวน ไม่อยู่ในพื้นที่โรคระบาด มีที่บังแดดมีร่มเงาโคนนอน มีรางน้ำรองอาหาร มีรังไข่เพียงพอ ส่วนที่การปฏิบัติอยู่ในระดับกลาง มีไฟส่องสว่าง การสุขาภิบาลและการป้องกันโรคเกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับน้อยและระดับน้อยที่สุด โดยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้ การปฏิบัติที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ โรงเรือนมีการถ่ายเทอากาศที่ดี ไม่ทิ้งซากไก่ลงในแหล่งน้ำ และมีพื้นที่ในการเลี้ยงเหมาะสมไม่แออัด ใช้แหล่งน้ำที่สะอาดเชื่อถือได้ในการเลี้ยงไก่ มีการกำจัดของเสียภายในบริเวณโรงเรือน มีการรักษาความสะอาดโรงเรือนอยู่เสมอมีการคัดไก่ป่วยออกจากฝูงเพื่อสังเกตอาการและรักษา ส่วนการปฏิบัติที่อยู่ในระดับน้อย ได้แก่ มีการดูแลตรวจสอบสุขภาพไก่เป็นประจำ มีการถ่ายพยาธิทั้งภายในภายนอกอยู่อย่างสม่ำเสมอ ส่วนการปฏิบัติที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด ได้แก่ มีการเปลี่ยนวัสดุรองพื้นคอกอย่างสม่ำเสมอ มีการกักไก่จากที่อื่นอย่างน้อย 7 วันก่อนนำเข้าฝูงมีการให้วิตามินและยาปฏิชีวนะผสมในอาหารให้ไก่กิน มีการทำความสะอาดภาชนะต่างๆ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ มีการทำความสะอาดโรงเรือนไวน้ำยาฆ่าเชื้อโรค มีการทำวัคซีนตามกำหนดโปรแกรม มีการทำความสะอาดพื้นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค

3. สภาพปัญหาด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองอยู่ในระดับปานกลางคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 2.89 โดยแบ่งเป็นประเด็นปัญหาดังนี้

1. ด้านพันธุ์ไก่ โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในด้านพันธุ์ไก่อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากรายละเอียดพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย อยู่ 3 ปัญหา คือ ปัญหาเรื่องความเหมาะสมของชนิด/พันธุ์ที่เลี้ยงกับพื้นที่แหล่งสายพันธุ์ไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ที่ดีสายพันธุ์ที่เลี้ยงให้ผลผลิตต่ำอัตราการตายสูง

2. ด้านการคัดเลือกและปรับปรุงสายพันธุ์ โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในด้านการคัดเลือกและปรับปรุงสายพันธุ์ไก่อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากรายละเอียดพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง อยู่ 4 ปัญหา คือ ขาดความรู้เรื่องรูปแบบและวิธีการคัดพ่อแม่พันธุ์ไก่ก่อนการผสมปัญหาการเกิดการผสมแบบเลือดชิดไม่มีพ่อแม่พันธุ์ทดแทนพ่อแม่พันธุ์ที่มีอายุมากทำให้ผลผลิตตกต่ำ

3. ด้านการสุขาภิบาล โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในด้านการสุขาภิบาลอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาจากรายละเอียดพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง อยู่ 12 ปัญหา คือ วิธีการทำความสะอาดโรงเรือนโดยใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรค วิธีการทำความสะอาดพื้นโดยใช้น้ำยาฆ่าเชื้อโรค วิธีการป้องกันโรคจากภายนอกก่อนเข้าโรงเรือน วิธีการดูแลตรวจสอบสุขภาพไก่ วิธีการคัดไก่ป่วยออกจากฝูง วิธีการสร้างโรงเรือนมีการถ่ายเทอากาศที่ดี วิธีการกำจัดของเสียภายในบริเวณโรงเรือนวิธีการถ่ายพยาธิทั้งภายในภายนอก วิธีการกำจัดซากไก่ที่ป่วย วิธีการกักกันไก่จากที่อื่นก่อนนำเข้าฝูง วิธีการทำวัคซีนป้องกันโรค วิธีการใช้วิตามินและยาปฏิชีวนะผสมในอาหารให้ไก่กิน ส่วนปัญหาที่อยู่ในระดับน้อย คือ ปัญหาการขาดแหล่งน้ำสะอาดที่ใช้ในการเลี้ยงไก่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

4. ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์ โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในด้านโรงเรือนและอุปกรณ์อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากรายละเอียดพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง อยู่ 4 ปัญหา คือ วิธีการเลือกรูปแบบและสร้างโรงเรือนที่เหมาะสมขนาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการสร้างโรงเรือนขาดความรู้เรื่องวิธีการเตรียมโรงเรือนก่อนการเลี้ยงอุปกรณ์ในการเลี้ยงไม่เพียงพอและเหมาะสม

5. ด้านอาหารและการให้อาหารไก่ โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในด้านอาหารและการให้อาหารไก่ อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาจากรายละเอียดพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับน้อยอยู่ 3 ปัญหา คือ แหล่งของอาหารไก่ไม่เพียงพอ ขาดความรู้ในการเลือกอาหารไก่ วิธีการให้อาหารไก่พื้นเมืองระยะต่างๆอยู่ ส่วนปัญหาที่อยู่ในระดับปานกลาง มีอยู่ 2 ปัญหา คือ วิธีการกำหนดปริมาณการให้อาหารไก่ระยะต่างๆและวิธีการสร้างสูตรอาหารไก่

6. ด้านโรคและการป้องกันรักษา โดยภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาในด้านโรคและการป้องกันรักษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากรายละเอียดพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากอยู่ 4 ปัญหา คือ ไม่รู้ชนิดของโรคที่เกิดขึ้นกับไก่ ขาดความรู้เรื่อง การป้องกันและควบคุมโรคไก่ ขาดความรู้เรื่องวิธีการรักษาโรคไก่ ขาดความรู้เรื่องการใช้ยาในการรักษาโรคไก่

4. ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

1. ความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงไก่พื้นเมืองโดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 4.05 โดยแยกตามประเด็นได้ ดังนี้ โรคและการป้องกันรักษา การสุขภาพ อาหารและการให้อาหาร การคัดเลือกและปรับปรุงสายพันธุ์ ด้านพันธุ์ไก่ โรงเรือนและอุปกรณ์ มีคะแนนเฉลี่ย 4.41 4.17 4.08 3.97 3.87 และ 3.78 ตามลำดับ

2. ความต้องการด้านสื่อช่องทางในการส่งเสริมมีความต้องการอยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงตามลำดับ ได้ดังนี้ ระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลราชการ สื่อสิ่งพิมพ์คู่มือสื่อโทรทัศน์ มีคะแนนเฉลี่ย 3.83 3.56 และ 3.48 ระดับปานกลาง ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์แผ่นพับ สื่อบุคคลเอกชน สื่อบุคคลสถานศึกษา สื่อวิทยุ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อวีดิทัศน์ สื่อโปสเตอร์ โดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.35 3.33 3.32 3.32 3.20 3.06 และ 2.96 ตามลำดับ

3. ความต้องการวิธีการส่งเสริมของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองมีความต้องการอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับ ได้ดังนี้ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การบรรยาย การทดลองเลี้ยง การทัศนศึกษา มีคะแนนเฉลี่ย 3.90 3.86 3.70 3.66 และ 3.52 ตามลำดับ

5. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง

1. ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง เกษตรกร ร้อยละ 16.15 ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือในเรื่อง วิธีการเลี้ยงให้มีอัตราการรอดสูง แหล่งอาหารไก่คุณภาพราคาถูก แหล่งไก่พันธุ์ดี

2. ด้านการสนับสนุน เกษตรกร ร้อยละ 16.15 เกษตรกรมีความต้องการการสนับสนุนเรื่องไก่สายพันธุ์ดี ทนต่อโรคและแมลง และต้องการสนับสนุนในเรื่องเวชภัณฑ์วัคซีน หรือยาบำรุงรักษา

3. ด้านการส่งเสริม เกษตรกร ร้อยละ 13.02 อยากให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำของการป้องกันและรักษาโรค วิธีการสุขภาพที่ถูกต้อง

4. ด้านการตลาด เกษตรกร ร้อยละ 9.38 อยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าไก่ มีการทำตลาดที่หลากหลาย เช่น ส่งเสริมเรื่องไก่สวยงามไก่เพื่อการกีฬา เป็นการเพิ่มมูลค่าของตัวไก่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

การอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอฟล จังหวัดขอนแก่นโดยศึกษาจากสภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ สภาพการเลี้ยงไก่ของเกษตรกร สภาพปัญหาในการเลี้ยงไก่ของเกษตรกร และ ความต้องการการส่งเสริมในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51.54 ปี ซึ่งเป็นอายุที่ค่อนข้างมาก เกษตรกรร้อยละ 51.56 จบชั้นประถมศึกษา และส่วนใหญ่ร้อยละ 64.58 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร มีมากที่สุด คือ กลุ่มลูกค้า จกส. มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่เฉลี่ยที่ 15.21 ปี ซึ่งนับว่ามีประสบการณ์ในการเลี้ยงสูง ใช้เงินทุนตัวเองในการเลี้ยงไก่ส่วนใหญ่ มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.40 การถือครองที่ดินส่วนใหญ่มีที่ดินของตนเองใกล้เคียงกับงานวิจัยของ สุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์ (2555:76) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 51.23 ปี เกษตรกรทุกรายเป็นสมาชิกกลุ่ม ประสบการณ์การเลี้ยงไก่เฉลี่ย 11.90 ปี สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 6.03 คน เกษตรกรทุกรายใช้เงินทุนของตัวเอง เกษตรกรทุกรายมีที่ดินเป็นของตัวเอง

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกร มีปัจจัยในการผลิตที่เป็นจุดแข็งของตัวเอง ไม่ว่าจะเป็น เรื่อง การถือครองที่ดิน การใช้เงินทุนส่วนตัวในการเลี้ยง ประสบการณ์ในการเลี้ยง การเป็นกลุ่มสมาชิกสถาบันการเกษตร ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการผลิต พร้อมได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพมากขึ้น แต่ก็มีข้อจำกัดในเรื่องอายุเกษตรกรที่มีอายุเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูงอันเนื่องมาจากคนรุ่นใหม่ยังมองไม่เห็นถึงความสำคัญของอาชีพทางการเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอาชีพจากภาคการเกษตรไปสู่ภาคอุตสาหกรรมที่มากขึ้น

2. สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริม วัตถุประสงค์หลักในการเลี้ยงเพื่อบริโภคและจำหน่ายเป็นไก่เนื้อ แหล่งที่มาของสายพันธุ์ เกษตรกรส่วนใหญ่เพาะขยายพันธุ์เอง สายพันธุ์ที่เลี้ยงส่วนใหญ่เป็นสายพันธุ์ไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์ (2555:58) อภิรัฐ ปัจจุตรา (2546:32) ได้กล่าวไว้ว่า เกษตรกรส่วนใหญ่นิยมเพาะผสมสายพันธุ์ไก่ขึ้นมาเอง มีไก่พื้นเมืองสายพันธุ์ไทยเป็นหลัก

จำนวนไก่พื้นเมืองของเกษตรกรเฉลี่ยอยู่ที่ 77.98 ตัว รายได้จากการเลี้ยงไก่เฉลี่ยรวมอยู่ที่ 2,748.44 บาท/เดือน รายจ่ายเฉลี่ยอยู่ที่ 1,428.54 บาท/เดือน สภาพการเลี้ยงไก่ในเรื่องการคัดเลือกสายพันธุ์เกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด การคัดเลือกสายพันธุ์ก่อนการเลี้ยง เกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองจะมีการคัดเลือกไก่ที่มีลักษณะดีโครงสร้างใหญ่สวยงาม สมส่วน มีการคัดเลือกแม่พันธุ์ที่ถูกดกเลี้ยงลูกเก่งไว้เป็นแม่พันธุ์หลัก โรงเรือนและอุปกรณ์ เกษตรกรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่มักเลือกใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่นในการสร้างโรงเรือน การสุขาภิบาลแบ่งระดับการปฏิบัติได้ดังนี้ระดับมากที่สุด ระดับน้อย และ ระดับน้อยที่สุด ระดับมากที่สุด แยกได้ดังนี้ โรงเรือนมีการถ่ายเทอากาศที่ดี ไม่ทึบ ซากไก่ลงในแหล่งน้ำ และ มีพื้นที่ในการเลี้ยงเหมาะสมไม่แออัด ใช้แหล่งน้ำที่สะอาดเชื่อใจได้ในการเลี้ยงไก่ มีการกำจัดของเสียภายในบริเวณโรงเรือน มีการรักษาความสะอาดโรงเรือนอยู่เสมอมีการคัดไก่ป่วยออกจากฝูงเพื่อสังเกตอาการและรักษา เนื่องจากเป็นการปฏิบัติที่เป็นกิจวัตรประจำของเกษตรกรอยู่แล้ว ส่วนในระดับน้อย มีเรื่องการดูแลตรวจสอบสภาพไก่เป็นประจำ มีการถ่ายพยาธิทั้งภายในภายนอกอยู่อย่างสม่ำเสมอ ส่วนการปฏิบัติที่อยู่ในระดับน้อยที่สุด แยกได้ดังนี้ เปลี่ยนวัสดุรองพื้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

คอกอย่างสม่ำเสมอ มีการกักไก่จากที่อื่นอย่างน้อย 7 วันก่อนนำเข้าฝูงมีการให้วิตามินและยาปฏิชีวนะผสมในอาหารให้ไก่กิน มีการทำความสะอาดภาชนะต่างๆ ด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ มีการทำความสะอาดโรงเรือนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค มีการทำวัคซีนตามกำหนดโปรแกรม มีการทำความสะอาดพื้นด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค อาหารและการให้อาหารไก่ส่วนมากเกษตรกรใช้อาหารสำเร็จรูปผสมกับอาหารในท้องถิ่นเช่นข้าวเปลือก ยาที่ใช้รักษาก็ใช้ยาปฏิชีวนะร่วมกับยาสมุนไพร ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของสุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์ (2555:61-62) พบว่า ด้านโรงเรือนและอุปกรณ์ เกษตรกรมีการปฏิบัติได้แก่ มีการสร้างโรงเรือนโรงเรือนมีตาข่ายคลุมโรงเรือนอยู่บริเวณน้ำท่วมไม่ถึง โรงเรือนแยกอยู่ห่างบ้านพักอาศัย โรงเรือนอยู่ห่างบริเวณใช้ยาฆ่าหญ้า และแมลงโรงเรือนอยู่ห่างเสียงรบกวน มีไฟฟ้าส่องสว่าง มีที่บังลมและแดด มีรังไข่เพียงพอสำหรับแม่ไก่ มีรางน้ำ มีรางอาหาร มีรางใส่กรวด/เปลือกหอย การสุขาภิบาล เกษตรกรทุกรายมีการปฏิบัติได้แก่ทำความสะอาดภาชนะต่างๆด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรค สร้างโรงเรือนที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก มีการกำจัดแหล่งน้ำสกปรกรอบๆ โรงเรือนและบริเวณใกล้เคียง มีการถ่ายพยาธิให้ไก่ ไม่ทิ้งซากไก่ลงน้ำ มีการกักไก่ไว้อย่างน้อย 7 วันก่อนนำเข้าฝูง ไม่ใช่ น้ำจากแหล่งสาธารณะเลี้ยงไก่หากจำเป็นให้ผสมน้ำยาฆ่าเชื้อ ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้ไก่ตามโปรแกรมส่วนสภาพการเลี้ยงไก่ในเรื่องการบันทึกข้อมูลการเลี้ยงและการบันทึกข้อมูลประวัติไก่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีการบันทึก แตกต่างจากงานวิจัย ของ สุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์ (2555:61-62) เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงไก่เป็นอาชีพเสริม มีการเลี้ยงไก่แบบอาศัยพึ่งพาธรรมชาติให้ไก่หากินเองเป็นหลักมีการให้อาหารเสริมบ้าง การเลี้ยงยังไม่เป็นเชิงพาณิชย์ที่เต็มรูปแบบ เกษตรกรยังมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการจดบันทึกข้อมูลเพื่อศึกษาเปรียบเทียบเป็นค่าสถิติ จึงไม่นิยมทำการบันทึกข้อมูลการเลี้ยงและข้อมูลประวัติไก่

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรมีศักยภาพในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง สืบเนื่องมาจากไก่พื้นเมืองอยู่คู่กับวิถีชีวิตของเกษตรกรมายาวนาน มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสูง มีการเลี้ยงแบบอาศัยพึ่งพาธรรมชาติปล่อยให้ไก่หากินเองและมีการให้อาหารเสริมบ้าง ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลักทำให้มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำทำให้รายได้ในการเลี้ยงไก่ของเกษตรกรมีมากกว่ารายจ่าย แต่ก็ต้องมีปัจจัยเกื้อหนุนจากองค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตลอดจนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมที่ควรมีกระบวนการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องรูปแบบเทคโนโลยีวิธีการเลี้ยงที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยเพื่อให้เกษตรกรได้นำเอาองค์ความรู้ไปพัฒนาการเลี้ยงไก่ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

3. สภาพปัญหาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับปัญหาเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง โดยแยกประเด็นปัญหาออกเป็น 6 ด้าน ประเด็นปัญหาที่เกษตรกรมีระดับปัญหาสูงสุดคือ เรื่องโรคและการป้องกันรักษาสอดคล้องกับ สุภัททา ปิณฑะแพทย์ (2550:52-60) ได้กล่าวว่า อุปสรรคสำคัญของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรที่พบอยู่เสมอ คือ ไก่มีการเจ็บป่วยแล้วตายในรอบปี จะมีช่วงของการเกิดโรคขึ้น และทำให้ไก่ที่เกษตรกรเลี้ยงตายลงเป็นจำนวนมาก หรือถึงขั้นตายยกเล้าไปเลย เกษตรกรควรให้ความสำคัญ ศึกษาทำความเข้าใจในเรื่องโรคไก่ รวมทั้งวิธีป้องกันรักษาแล้วนำมาปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมืองโดยทั่วไป จะประสบปัญหาในเรื่องโรคระบาดที่มักจะมีวงรอบการระบาดมาทุกปี สร้างความเสียหายให้กับไก่ที่เกษตรกรเลี้ยง นั้นเป็นเพราะการที่เกษตรกรส่วนมากยังขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการป้องกันโรคที่ถูกต้อง ให้วัคซีนไม่เป็นไปตามโปรแกรมที่กำหนด หรือ มีการให้ วัคซีนที่ไม่ต่อเนื่องตามระยะคุ้มโรคของวัคซีนนั้นๆ ตลอดจนเกษตรกรยังไม่มี ความเข้าใจในเรื่องการรักษาโรคไก่ที่ถูกวิธี รักษาไม่ตรงจุด ใช้ยาไม่ตรงโรคหรือใช้ยาไม่ได้ตามปริมาณหรือขนาดที่เหมาะสมกับโรค

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

นอกจากนี้ยังพบว่าสภาพปัญหาในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรที่อยู่ในระดับน้อย มีเรื่องของโรงเรือนและอุปกรณ์ กับเรื่องของอาหารและการให้อาหาร โดยพบว่าเกษตรกรมีการสร้างโรงเรือนโดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีในท้องถิ่นเป็นการสร้างในรูปแบบที่เรียบง่าย ส่วนเรื่องของอาหารและการให้อาหารเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้อาหารที่มีในท้องถิ่นซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการเพาะปลูก เช่น ข้าว ข้าวโพด เป็นต้น ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ สุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์ (2555:61) พบว่า เกษตรกรทั้งหมดใช้อาหารที่มีในท้องถิ่น

4. ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร

4.1 ความต้องการด้านความรู้ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรมีระดับความต้องการความรู้ในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยแยกประเด็นออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ โรคและการป้องกันรักษา การสุขาภิบาลอาหารและการให้อาหาร การคัดเลือกและปรับปรุงสายพันธุ์ ด้านพันธุ์ไก่ โรงเรือนและอุปกรณ์ ซึ่งประเด็นที่เกษตรกรมีระดับความต้องการด้านความรู้ สูงสุด คือ เรื่องโรคและการป้องกันรักษา

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเรื่องของโรคและการป้องกันรักษา ยังเป็นปัญหาของเกษตรกรในลำดับต้นๆ อันเนื่องมาจากเกษตรกรยังขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยี ในการป้องกันรักษาโรคไก่ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการนำไปพิจารณากระบวนการที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ในเรื่องของโรคและการป้องกันรักษา ผ่านสื่อและวิธีการส่งเสริมต่างๆ ตามความเหมาะสม และควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

4.2 ความต้องการสื่อช่องทางในการส่งเสริมจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และปานกลาง โดยเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ระดับมาก ได้แก่ สื่อบุคคลราชการ สื่อสิ่งพิมพ์คู่มือ สื่อโทรทัศน์ ระดับปานกลาง ได้แก่ สื่อบุคคลเอกชน สื่อบุคคลสถานศึกษา สื่อวิทยุ สื่ออินเทอร์เน็ต สื่อวีดิทัศน์ สื่อโปสเตอร์ โดยสื่อช่องทางที่มีความต้องการมากที่สุด คือ สื่อบุคคลราชการ เพราะว่า เกษตรกรเห็นเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโดยตรงสามารถเข้าถึงได้ง่าย รองลงมาจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์คู่มือ เพราะสะดวกในการใช้ ซึ่งเป็นข้อมูลความรู้เฉพาะเรื่องง่ายต่อการทำความเข้าใจส่วนในสื่อที่ต้องการน้อยที่สุด คือ สื่อวีดิทัศน์ สื่อโปสเตอร์ ต่างจากงานวิจัยของสุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์ (2555: 74) พบว่า สื่ออิเล็กทรอนิกส์วีดิทัศน์เกษตรกรมีระดับความต้องการมากที่สุด

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสื่อที่เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้นคือ สื่ออินเทอร์เน็ต โดยเฉพาะ เครือข่ายโซเชียลเน็ตเวิร์คที่มีในคอมพิวเตอร์ หรือมือถือสมาร์ทโฟน ที่ในปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้ในทุกช่วงชั้นอายุ มีความง่ายและสะดวกในการสืบค้นข้อมูล ประกอบกับครัวเรือนของเกษตรกรที่ทำการศึกษานี้ มีอินเทอร์เน็ต/โซเชียลเน็ตเวิร์ค ถึงร้อยละ 38.50 จากปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้เกษตรกรหันมาสนใจ แนวทางการเข้าถึงข้อมูลองค์ความรู้จากสื่อ อินเทอร์เน็ต/โซเชียลเน็ตเวิร์คมากขึ้น

4.3 ความต้องการวิธีการในการส่งเสริมจากการศึกษาพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมากทั้งหมด โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต การบรรยาย การทดลองเลี้ยง การทัศนศึกษา โดยวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการมากที่สุด คือ การฝึกปฏิบัติ การสาธิต เพราะเกษตรกรได้เห็นและทดลองปฏิบัติจริง สามารถสอบถามปัญหาในสิ่งที่ไม่เข้าใจได้ทันที รองลงมาคือ การบรรยาย การทดลองเลี้ยง การทัศนศึกษา เพราะ ในบางครั้งการบรรยายเกษตรกรไม่สามารถจดจำรายละเอียดความรู้ได้หมด ส่วนการทดลองเลี้ยง และการทัศนศึกษา เกษตรกรมักติดปัญหาเรื่องเวลาและภารกิจประจำวัน ใกล้เคียงกับงานวิจัยของ สุวิทย์ คุ่มคงสินธุ์ (2555: 81-82) พบว่า ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการวิธีการส่งเสริมในระดับมากที่สุดจากการสาธิต การฝึกปฏิบัติ และการทัศนศึกษา ระดับน้อย จากการบรรยายและระดับน้อยที่สุด จากการทดลองเลี้ยง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีความต้องการที่จะเรียนรู้ มีความพร้อมที่จะรับการส่งเสริมและวิธีการส่งเสริมผ่านสื่อช่องทางต่างๆ เพื่อนำความรู้และวิทยาการใหม่ๆ มาเพื่อพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมควรมีการศึกษาถึงรูปแบบความต้องการวิธีการส่งเสริมที่เกษตรกรต้องการมาเป็นแนวทางในการกำหนดเป็นแผนพัฒนาและส่งเสริมต่อไป

5. ข้อเสนอแนะของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง

เกษตรกรมีข้อเสนอแนะมากที่สุด ด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมือง โดยอยากให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ความรู้ เทคนิควิธีการเลี้ยงไก่ให้มีอัตราการรอดที่สูง แหล่งอาหารไก่คุณภาพราคาถูก และด้านการสนับสนุน เกษตรกรมีความต้องการสนับสนุนเรื่องไก่สายพันธุ์ดี ทนต่อโรคและแมลง และต้องการสนับสนุนในเรื่องเวชภัณฑ์วัคซีนยาบำรุงรักษารองลงมาคือด้านการส่งเสริม เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่ลงพื้นที่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ให้คำแนะนำของการป้องกันและรักษาโรค วิธีการสุขาภิบาลที่ถูกต้อง ส่วนด้านการตลาด เกษตรกรต้องการการส่งเสริมในเรื่องเพิ่มมูลค่าไก่ มีการทำตลาดที่หลากหลาย เช่น ส่งเสริมเรื่องไก่สวยงาม ไก่เพื่อการกีฬา เป็นการเพิ่มมูลค่าของตัวไก่

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรควรมีการศึกษาข้อมูลข่าวสารองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการศึกษาผ่านสื่อต่างๆ ต้องมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาตัวเองให้ตามทันกับกระแสโลกาภิวัตน์หรือยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง เพื่อจะได้นำข้อมูลข่าวสารองค์ความรู้ต่างๆ มาพัฒนาตัวเองและพัฒนาการเลี้ยงไก่พื้นเมืองให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

1.2 จากการศึกษา พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการเผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อต่างๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ตามความเหมาะสมของตัวเกษตรกรและพื้นที่ ควรมีการติดตามผลเก็บข้อมูลปัญหาและอุปสรรคที่เกษตรกรพบเจอนำมาวิเคราะห์เพื่อวางแผนและหาทางออกร่วมกัน

1.3 จากการศึกษา พบว่า ควรมีการส่งเสริมในเรื่องของการตลาดเพิ่มเติม ซึ่งเท่าที่ผ่านมามีตลาดไก่พื้นเมืองยังเป็นตลาดระดับล่างมีการซื้อขายในลักษณะการขายต่อเพื่อบริโภคในชุมชนหรือมีพ่อค้าคนกลางที่อยู่ตามหมู่บ้านเป็นคนรวบรวมส่งตลาดอีกที ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสและเพิ่มรายได้ตลอดจนเป็นการเพิ่มมูลค่าตัวไก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมแนะนำรูปแบบวิธีการเลี้ยง การคัดเลือกและปรับปรุงสายพันธุ์ เพื่อให้สายพันธุ์ที่เกษตรกรเลี้ยงเป็นไปตามความต้องการของตลาด และสามารถเพิ่มขยายตลาดไปเป็นตลาดไก่สวยงาม หรือตลาดไก่เพื่อการกีฬา ซึ่งตลาดเหล่านี้จะช่วยเพิ่มมูลค่าไก่และเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรอีกทาง

1.4 จากการศึกษา พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมในการสร้างกระบวนการกลุ่ม เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองในทุกๆ ด้าน เป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนประโยชน์ร่วมกัน รวมทั้งเป็นการง่ายต่อการเข้าถึงเสริมของหน่วยงานท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เพราะการรวมกลุ่มจะเป็นการเข้าหลักเกณฑ์ตามระเบียบข้อกฎหมายของหน่วยงาน ทำให้หน่วยงานสามารถเข้าสนับสนุนส่งเสริมในกระบวนการการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มได้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7

The 7th STOU National Research Conference

2. ข้อเสนอแนะในงานการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การทำการวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในอำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น เท่านั้น ซึ่งในขณะเดียวกันก็มีเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่อื่น ควรมีการวิจัยและนำมาเปรียบเทียบถึงความแตกต่าง

2.2 ควรมีการวิจัยความต้องการการส่งเสริมกับสัตว์เศรษฐกิจชนิดอื่นต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาการทำงานของภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร ในการบูรณาการการทำงานร่วมกัน มีการวางแผนการดำเนินงานการพัฒนาาร่วมกัน เพื่อให้การพัฒนาตรงจุดและมีเป้าหมายที่ชัดเจนไปในทิศทางเดียวกันก่อให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสภาพชุมชนและตัวเกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

- ปราโมทย์ ธนสวัสดิ์. (2551).คู่มือไก่พื้นเมือง(พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ . สำนักพิมพ์เกษตรสยาม
- สุภัททา ปิณฑะแพทย์. (2550). การเลี้ยงไก่บ้านไก่พื้นเมือง (พิมพ์ครั้งที่ 1) กรุงเทพฯ . ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย
- สุวิทย์ คุ่มคงสินธ์. (2555).การเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกร หมู่ที่ 3 ตำบลวังตะเคียน อำเภอนองมะโน จังหวัดชัยนาท วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร)
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- อภิรัฐ ปัจจุตรา .(2546). ศึกษาธุรกิจไก่ชนในอำเภอฟล จังหวัดขอนแก่นรายงานการศึกษาอิสระ
- ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาธุรกิจเกษตร) มหาวิทยาลัยขอนแก่น